

LANAREN EKONOMIA IKASTAROA

6. gaiaren praktikak

OTAZUA GARMENDIA, GARIKOITZ

6. GAIAREN PRAKTIKAK: POLITIKA EKONOMIKOAK ETA LAN POLITIKAK

6.1 praktika

POLITIKA EKONOMIKO NAZIONALAREN MARJINAK

Irakurri jarraian dagoen testua eta azaldu Europako testuinguruan zer aukera dauden jardura publikoak egiteko maila nazionalean, gai honetan ikasitakoa kontuan hartuta.

Litekeena al da politika ekonomiko desberdin bat aplikatzea herrialde bakar batean, kapitalismo globalaren baitan?, Daniel Albarracín (2013/01/17)

Europa mailako lehia fiskalean jardura marjinak daude, eta Espainiako presio fiskala gure inguruneke batez bestekotik puntu batzuk beherago dago. Gainera, aipatu presio fiskalaren gutxikortasun maila ere batez bestekoa baino handiagoa da. Erregimen fiskala aldatzera mugatuko litzatekeen politika bat aplikatzeak, ordea, badu arazo bat: ez litzateke nahikoa izango bere kabuz zorraren arazoari aurre egiteko, batez ere zor pribatuak sozializatzeko politikak direla eta. Gainera, herrialde periferiko bat, gurea kasu, debaluazio fiskalaren presioaren eraginpean egongo da, baina ezinbestekoa da onartzea gure agintariek gehiegikeriak egin dituztela debalutzeko garaian.

Gastuari dagokionez ere badago marjina, baliabide publikoak bankuak erreskatatzeko eta langabezia prestazioak ordaintzeko erabili direlako. Zentzu horretan, baliabide horiekin guztiekin enplegua sortzeko politika publikoak bultzatzeko jardura ildoak egon litezke, oinarri fiskal desberdin batzuekin finantzatuta. Horrela, palanka efektuari buelta emateko prozesua ezinbestekoa da, eta atzeraldi efektu iraunkorrak izango ditu. Kontua da nork ordaindu behar duen atzeraldi hori, nork ordainduko duen krisia. Zentzu horretan, gehiengo sozialaren bizi baldintzak bermatuko dituzten eskubideak blindatu beharko ditugu lanaren mundutik, eta atzeraldi hori birbideratu beharko dugu, produkzio eredu iraunkorrago baterantz. Bien bitartean, faktura kapital errentek eta errenta altuenek ordaindu beharko luketela aldarrikatu beharko genuke. Gaur egun, krisiaren arazo larriena ez da produkzioaren jaitsiera, baizik eta sakrifizio handiena lan errentek eta herritarren gehiengoak egin behar izatea. Politika fiskalak, gastu politikak eta inbertsio publikoak oso garrantzitsuak dira, baina baita finantza mundurako eta industriarako erregulazioak ere, eta baita demokratikoki erabakitzen den funtzio soziala betetzen ez duten jardura ekonomiko estrategikoak desjabetzeko politika guztiz beharrekoak ere.

6.2 praktika

EMAKUMEEN LAN DISKRIMINAZIOAREN IZAERA SEKTORIALA

Azaldu zer eragin duen emakumeen gehiegizko presentziak, bereziki hezkuntza maila baxuko emakumeenak, soldata baxueneko sektoreetan: garbiketa, ostalaritza, xehekako merkataritza, zahar egoitzak eta etxez etxeko laguntza, zerbitzu pertsonalak eta aisialdi jarduerak, nagusiki. Gure gizarteetako egitura patriarkal kapitalistan aldaketa sakonak egitea beharrezkoa izanik, zer neurri har daitezke gaurdanik hasita, lan mundu ordainduan emakumeen diskriminazioa murrizteko?

6.3 praktika

ENPLEGURAKO POLITIKA AKTIBOAK ALA PASIBOAK?

Kokatu ideologia batean adierazpen hau, eta azaldu haren zergatia: "Langabezia subsidioek lanera bueltatzeko motibazioa kentzen dute; egin behar dena da enpresei erraztasunak eman jende gehiago kontratatzeke, kostuak arinduta". Ariketa amaitzeko, eman adierazpen horren kontrako argudioak, azpimarratuz zer efektu indibidual eta sozial positibo dituen langabezia subsidioak gutxieneko bizi baldintza batzuk mantentzera bideratzeak.

6.4 praktika

LANALDIA MURRIZTEA

Jarrian dagoen adierazpena irakurri ostean, justifikatu lanaldiaren murrizketa lagungarria dela gizarte kapitalistetan lan baldintzak etengabe hobetzeko: "Lan denbora murrizteak erlazio estua du diru sarreren banaketarekin. Soldatak jaitsi gabe lanaldia murrizteak produktutakoaren parte bat berreskuratzeko balio izan behar du, azkeneko hamarkadetan soldaten kaltetan enpresen irabazietara joan dena berreskuratzeko aukera bat izan behar du".

6. GAIKO PRAKTIKEN ERANTZUNAK

6.1 PRAKTIKA

Europar Batasunak gastu diziplina bat eta dirudunenei zergak jaitsi eta erreskatatzeko politikak inposatzen dituen arren, testuan maila nazionalan zer egin daitekeen aipatzen da, gai honetan ikasi ditugun lau planoetatik bitan: erregulazioak eta aurrekontu politikak.

Testuak bigarren aukeran jartzen du bereziki arreta, Europar Batasuneko itun liberalizatzaileek mugatu egiten baitute erregulazioak ezartzeko ahalmena. Sarrera fiskalei dagokionez, Espainian eta euroguneko beste herrialde periferiko batzuetan zergen presio maila Europako batez bestekoa baino dezente baxuagoa dela ikusten da, eta horrek marjina uzten du enpresa produktibo eta errentagarrienei zergak igotzeko, bereziki nazioartekotu direnei.

Gastuari dagokionez ere marjina dago baliabideak hobeto gastatzeko eta nagusiki pertsona behartsuenak erreskatatzeko eta hazkunde eremuan aldaketa sektorialak eta banaketakoak finantzatzeko erabiltzeko. Troikak inposatutako murrizketak gorabehera, erreforma fiskal sendo batek inbertsio ekonomiko, gastu sozial, eta eraldaketa ekologikorako presazko politika bat ezartzeko baliabide asko atera litzake, eta horrek eragin positiboa izango luke gertuko eskariaren eta enpleguaren gainean.

6.2 PRAKTIKA

Jakina da emakumeek lan munduan jasaten duten diskriminazioaren aurrean "lan beragatik soldata bera ordaindu dadila" esatetik haratago joan behar dela. Emakumeek enplegu ordainduaren munduan parte hartzeko, gizonei eta emakumeei promozio aukera desberdinak ematen dizkieten enpresetako diskriminazioari aurre egiteaz gain, auzi estruktural sakonagoak ere hartu behar dira kontuan, beharrezkoak izan arren nahikoa ez diren berdintasun planekin konpontzen ez diren auziak.

Emakumeek balio erantsi baxuko jardueretan duten gehiegizko presentziak kontrastatu egiten du zeregin feminizatu horiek bizitza mantentzeko garaian duten garrantziarekin. Zainketa lana gero eta merkaturatuagoa dago, neurri handi batean familia urrituek ezin dutelako zeregin hori bete, eta emakumeak azpikontratatzeko dira lan horretarako, zerbitzuetako soldatarik baxuenen truke.

Gai honetan adierazi den moduan, aukeretako bat da emakumeak sektore eta espezializazio tekniko on eta ongi ordainduetan sustatzeko politikak egitea. Eta baita zenbait ofiziori duintasuna ematea ere, haiek profesionalizatuz eta finantzaketa eta prestakuntzarako baliabide publiko hobeekin hornituz, guztiona denaren zainketa duintasunez mantendu dadin. Beste aukera osagarri bat, baina aurrekoak bezain garrantzitsua, gizonak ere zainketa lanetan aritzea sustatuko duten politikak dira, edo baita hori inposatuko duten politikak ere. Zeregin horiek emakumeei bakarrik dagozkiela onartzen denean, eredu patriarkali jarraiki, eragotzi

egiten da emakumeek lan ordainduaren munduan parte hartzea eta, beraz, beharrezkoa da zeregin horiek era sozializatuan banatzea, familia bakoitzetik hasita, baina baita politika publikoen laguntzarekin ere, gure ugalketa ereduaren eraldaketa ezinbesteko bezain justua bultzatzeko, kapitalismoaren eraso etengabeen ondorioz krisi sakonean dago eta.

6.3 PRAKTIKA

Adierazpenak ukitu neoklasikoa du, eta langile klaseak iraganean eskuratu zituen eskubideak higatzea helburu duen agenda neoliberalari erantzuten dio. Haren atzean pentsamendu korronte horrek langabeziaren inguruan duen ikuspegia dago, langabezia lan merkatuaren desorekatzat hartuta, aurreko gaietan ere ikusi genuen moduan. Adierazpen honek berekin dakar langabeentzat politika sozial eta sarrerak ordezkatzeko urriagoa egin dadin eskatzea, uste baita horrela enplegu txarragoak onartuko dituztela eta merkatua berriro orekatuko delako. Neoliberalak uste dute, beraz, enplegu politikarik onena dela enpresariei erraztasunak ematea, aberatsenek zerga gutxiago izatea eta kontratazioa bultzatzea zuzeneko soldatak edo soldata geroratuak (legez lanari egozten zaizkionak lurralde, sektore edo estatutu errealtate bakoitzaren arabera) merkatuta.

Ikuspegi horri kontrajarrita ikuspegi heterodoxoak daude, marxismoa edo keynesianismoa adibidez. Marxismoak kritika egiten dio kapitalismoari eta lanaren bidez produzitutako balioa ebatsi eta kapitalistek poltsikoratzeari, neurri batean baita zerga gutxiago ezarrita eta soldaten egokitzapenaren bidez irabaziak handituta ere. Keynesianismoaren proposamenak moderatuagoak dira, eta bizi baldintzak mantentzeko politika sozialak garrantzi handia duela adierazten du, langabezia egoeretan gutxiengo batzuk bermatzeaz gain, subsidioek kontsumoa mantentzen baitute, eta, beraz, baita salmentak eta enplegua ere jarduera askotan.

6.4 PRAKTIKA

Kapitalismoak arazo asko sortzen ditu eta, ikusi dugunez, guztiak ezin dira konpondu maila nazionalen edo Estatuaren politika publikoaren bidez. Arazo horietako bat, jabetzen eta aberastasunaren kontzentrazioaren emaitza, honako hau da: produzitzen dena gero eta neurri txikiagoan banatzen dela langileen gehiengo sozialaren artean, hainbat oholztatan salatzen ari den moduan.

Ematen den argudioetako bat nazioarteko lehiakortasuna da, baina, horrez gain, errentaren banaketa bidegabe horren funtsa sarritan ez da sistema ekonomikoaren funtzionamendu hobe bat, era horretan produktiboagoa izango litzatekeen eta inbertsio gehiago sortuko lituzkeen arren. Izan ere, kontrakoa gertatzen da; soberakin primarioaren banaketan soldatei dagokien zatia gero eta txikiagoa da, Estatuako gastuak ordaintzeko zama fiskal handiena langileen gehiengoak hartu behar du bere gain, eta horrek guztiak arazo sozialak eragiten ditu, azpi-kontsumoaren eraginez sistema ekonomiko osoari eragiten dio, eta haren bideragarritasuna eta hobetzeko ahalmena oztokatzen ditu. Enpresen errentei dagokienez, gainera, pastelaren zati handiena hartzen dute, neurrigabe, eta gero eta zerga gutxiago ordaintzen dituzte; bada, horrek ondorio kaltegarriak ditu ekonomian eta enpleguan, are gehiago dirua atzerrira eramateko erraztasun handiak daudenean. Gero eta gehiagotan esaten den moduan, soldata jaitsi gabe lanaldia murriztea da enpresariak daukaten biderik errazena, produkzio kapitalistak langileen gehiengoari errenta eta kontsumitzeko gaitasuna eskain diezazkion. Enpresariak guztizko soldatak igotzea baino nahiago dute hori eta, hortaz, soldatak mantenduta lanaldia murriztea neurri beharrezko, justu eta bideragarri bat da,

ekonomiaren produktibitatea hobetzeko eta gure gizarteetako biztanleen gehiengoari (hobe guztiei) gutxieneko bizi baldintza material batzuk eskaintzeko.

